

Дата: 07.03.2023

Група 15

Урок 15

Тема: Соціокультурна багатоманітність

Мета: з'ясувати що являє собою суспільство та як воно виражає себе через культуру; визначити характерні ознаки суспільства; який вплив на життя суспільства становить його культура.

Тип уроку: засвоєння нових знань

Хід уроку

1. Суспільство та соціальна взаємодія

Наше життя проходить у взаємодії з різними людьми.

Це члени сім'ї, родини, друзі, з якими нас об'єднують спільні місце навчання чи відпочинку. Із нашими сусідами по вулиці чи висотному будинку нас об'єднує спільне місце проживання. Усіх громадян України об'єднують наші державні символи, єдина територія, українська мова тощо

Із мешканцями багатьох країн Європи та світу у нас є багато спільних цінностей, проблем та викликів, які ми мусимо разом вирішувати.

Отже, люди із нашого ближчого чи дальшого оточення складають певну спільноту, яку ми часто називаємо просто суспільством.

Суспільство – це відносно стійка система соціальних зв'язків і відносин, що склалися між людьми у процесі історичного розвитку, їхньої спільної життєдіяльності, спрямованої на відтворення умов для існування та задоволення життєвих потреб.

Існування людини поза суспільством, а суспільства без людей є неможливе. З огляду на це, кожен з нас є «продуктом» певного суспільства, і одночасно його «творцем».

Термін «**суспільство**» є багатогранним і має низку значень та характеристик.

Найбільш характерними ознаками суспільства є:

- спільна територія, на якій проживають та взаємодіють члени суспільства;
- спільна мова, рівень культурного розвитку, система норм і цінностей, які лежать в основі взаємозв'язків між людьми;
- здатність відтворювати та підтримувати міцні внутрішні зв'язки;
- сталість існування протягом тривалого часу.

У своєму повсякденному житті члени суспільства перебувають у постійній взаємодії: наприклад, ми спілкуємося з друзями чи вчителями, здійснюємо покупки, навчаємося у школі, відвідуємо громадські місця.

Таким чином, у процесі соціальної взаємодії формуються соціальні відносини. І ми можемо розрізнити **декілька їхніх видів:**

- за обсягом владних повноважень: горизонтальні та вертикальні;
- за ступенем регламентування: формальні (офіційно оформлені) та неформальні;
- за способом спілкування індивідів: опосередковані або безпосередні, тощо;
- за характером впливу соціальні відносини можуть бути горизонтальними (наприклад, це взаємодія між учнями класу) та вертикальними (між вчителем та учнями того ж класу);

➤ за ступенем регламентування: соціальні відносини можуть мати формальний характер (усі ми офіційно оформлені у шкільній документації як учні знову ж певного класу) та неформальний, коли ми, наприклад, разом з друзями ідемо у театр чи просто відпочиваємо;

➤ за способом спілкування індивідів: соціальні відносини є опосередкованими або безпосередніми. І це добре видно на прикладі нашого онлайн курсу, коли ми ведемо опосередковану комунікацію. У тих ситуаціях, коли ви зустрічаєтеся разом в одному класі чи на вулиці, то наше спілкування стає вже безпосереднім.

Увесь спектр соціальних відносин формує систему поведінки індивідів, які визначаються певними нормами співіснування (наприклад, правила етикету, закони і т. д.).

2. Феномен культури

Усі члени суспільства належать до однієї чи декількох культур.

Культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, людських знань і норм поведінки, які ми переймаємо у наших попередників, а згодом передаємо наступним поколінням.

Коли ми говоримо про культуру того чи іншого народу, то передусім беремо до уваги такі відомі усім аспекти, як: народні пісні, музика, танці, ігри, обряди, їжа, одяг, свята, вірування, традиції, ремесла тощо.

Утім, існують також й інші рівні культури того чи іншого суспільства, що визначають його сутність та особливості посеред інших культур. Вони, на перший погляд не завжди є показними, яскравими і ми часто просто не звертаємо на них уваги.

Наприклад, на філософському рівні це може бути характер раціонального чи емоційного сприйняття дійсності.

Суспільні Концепції минулого та майбутнього або іншими словами, наскільки історія є вчителькою нашого життя. Це є теж частина культури того чи іншого суспільства.

Показниками характеру прояву культури певної спільноти суспільства є також:

- вираження та практичне втілення цінностей свободи, добра та справедливості
- Культура спілкування
- Ставлення до людей з інвалідністю, осіб протилежної статі, до людей похилого віку, чи молодших за себе

І навіть на побутовому рівні кожен і кожна з нас, кожного дня стверджує чи навпаки руйнує загальну суспільну культуру. Навіть, через такі банальні на перший погляд речі, як дотримання особистої гігієни, турбота про власне здоров'я; дбайливе ставлення до природи, ставлення до тварин, ощадливість та господарність тощо.

КУЛЬТУРА – це життєва сила будь-якого суспільства, яка концентрує соціальний досвід багатьох поколінь і реально підвищує якість нашого життя.

3. Соціокультурна багатоманітність

Україна є багатокультурною державою. Упродовж століть на теренах нинішньої України мешкали різні народи. Під час різних історичних періодів, у непростій взаємодії, через конфлікти та компроміси, у співпраці чи протистоянні

люди, які представляють різні культури, створили унікальну палітру нинішнього **соціокультурного простору України**.

В Україні проживає багато людей, різних за етнічним походженням, соціальним статусом, статтю і віком, мовою, віросповіданням. Ми були і є різними, проте усіх нас об'єднує одна земля, її історія, а також відповідальність за спільне майбутнє України.

У цьому зв'язку для всіх нас важливо акцентувати увагу на спільному, на тому, що об'єднує усіх нас, незалежно від етнічної, релігійної чи іншої приналежності.

Такими спільними категоріями для міжкультурної взаємодії є загальнолюдські цінності демократії, **зокрема: повага до прав людини, взаємопорозуміння, солідарність, свобода, громадянська відповідальність.**

І якщо торкнутися близької чи далекої історії, то сьогодні можемо назвати великими Українцями, наприклад, молдаванина Петра Могилу та нашого сучасника кримського татарина Мустафу Джемілева. Українцями можемо назвати Етнічного поляка Максима Рильського, видатного художника єврейського походження Бруно Шульца або американського дослідника Голодомору в Україні Джеймса Мейса. Ці та багато інших представників різних етносів і культур зробили великий внесок у розвиток української культури, економіки, науки, спорту та інших сфер суспільного життя.

Деякі з них, наприклад грузин Георгій Гонгадзе, та вірменин Сергій Нігоян ще зовсім недавно поклали своє життя, захищаючи в Україні цінності свободи, людської гідності та прав людини.

Сучасне українське суспільство, є багатокультурним не лише в етнічному чи релігійному вимірах. Полікультурну палітру українського суспільства формують також різні регіони нашої країни, які вирізняються характером прояву своєї культури, цінностей, політичними уподобаннями тощо.

Урок 16

Тема: Ефективна комунікація. Вербальна й невербальна комунікація

Мета: з'ясувати значення комунікації у житті людини; розрізнити поняття вербальної та невербальної комунікації; визначити їх ефективність.

Тип уроку: засвоєння нових знань

Хід уроку

Суспільство сформоване і діє так, що люди через спілкування пов'язані між собою низкою відносин. Для ефективної співпраці необхідні певні навички комунікації, а часто й майстерність у цьому.

Ідея єдності, зв'язку зі спільнотою є визначальною для понять **«комунікація»** чи **«спілкування»**.

Іншомовний термін «комунікація», що є тотожним українському відповіднику «спілкування», «зв'язок» і означає: передачу інформації, ідей, емоцій, умінь; порозуміння та взаємодію з іншими, тобто створення спільноти;

Комунікація – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, та означає:

- передачу інформації, ідей, емоцій, умінь;
- розуміння інших;
- порозуміння та взаємодію з іншими;

Зазвичай, спілкування чи комунікацію пов'язують із мовленням, коли одна людина повідомляє щось іншій. Насправді, ці явища мають складнішу структуру та суть, оскільки спілкуванням може бути не лише розмова, чи комунікація у соціальних мережах, але й, наприклад, читання книги, перегляд телепрограми тощо.

Рекламний білборд на вулиці населеного пункту – це теж комунікація.

Наші жести, одяг зачіска – це комунікація.

Навіть наше мовчання, чи паузи у розмові є теж особливим і дуже впливовим інструментом комунікації.

На перший погляд, процес спілкування виглядає доволі просто. Одна людина говорить, інша слухає та сприймає. Загалом у процесі комунікації є три складових:

відправник – той, хто говорить, пише, малює тощо;

повідомлення – те, що відправник передає, тобто певним чином закодована інформація в усній мові чи письмі, малюнку, анімації тощо;

отримувач – той, хто намагається зрозуміти суть повідомлення та, відповідно, сприймає його і реагує на нього.

Таким чином, комунікація – це не лише те, що передає відправник, але й передусім те, що сприймає адресат.

Варто мати на увазі, що під час спілкування люди використовують не лише тексти чи візуальні образи, а й надають своїм повідомленням емоційного забарвлення, що виражає їхнє ставлення до співрозмовника чи до теми повідомлення.

Таким чином, наше спілкування має багатоплановий за своїм змістом і впливом характер.

Комунікація включає в себе **вербальні й невербальні** процеси, за допомогою яких людина надсилає і отримує послання.

Вербальна комунікація (лат. verbalis – словесний) – це спілкування людей за допомогою мови.

Мова дала змогу людині, єдиному зі всіх біологічних видів, переступити межі біологічної еволюції. Якщо біологічна еволюція здійснюється лише завдяки генам, то культурна, соціальна – завдяки вербальному передаванню інформації.

Австралійський спеціаліст з «мови рухів тіла» Аллан Піз стверджує, що за допомогою слів передається лише 7% інформації, зате за допомогою звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонацію тощо) – 38%, а за допомогою інших засобів (міміка, жести, пози) – 55%.

Вміння читати невербальні сигнали є важливою умовою ефективного спілкування.

До невербальних засобів спілкування відносяться:

- Рухи тіла, жести
- Вираз очей та спрямованість погляду
- Вираз обличчя
- Тактильні засоби (потискання руки, поцілунки)
- Посмішка
- Реакція шкіри (почервоніння, збліднення)
- Косметика
- Запахи (парфуми)
- Одяг (колір, фасон)

- Манери поведінки (наприклад, коли ми їмо, розмовляємо з іншою людиною)
- Психогеографія (просторове поле між співрозмовниками, комунікаторами)

Порівняльна таблиця

Невербальна комунікація	Вербальна комунікація
Передача інформації «тут і зараз»	Інформація може існувати незалежно від особистості, яка її передає (наприклад книга, стаття тощо)
Як правило невербальна поведінка підсвідома, неконтрольована	Як правило, це усвідомлена і запланована діяльність
Зазвичай невербальної поведінки ніхто не вивчає	Мови вивчають

Питання для самоконтролю:

1. Що таке суспільство та які його характерні ознаки?
2. Як ви розумієте поняття «культура» ?
3. У чому полягає соціокультурна багатоманітність?
4. Назвіть складові комунікації?
5. Поясніть вербальну і невербальну комунікацією.

Домашнє завдання:

Підручник: Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І. Д. Васильків, В. М. Кравчук, О. А. Сливка, І. З. Танчин, Ю. В. Тимошенко, Л. М. Хлипава. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.

1. Опрацювати сторінки 68-80 підручника.
2. Зробити конспект уроку № 15 та уроку № 16 у робочому зошиті
3. Користуючись підручником знайти інформацію про різновиди невербальної комунікації та записати у робочий зошит
4. Перегляньте мультфільм за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=kIMKM2J2LJc> та визначте, які засоби невербального спілкування використовують герої мультфільму.

**Виконані завдання надсилайте мені на електронну пошту
natasha_poltavets@ukr.net.**

У темі листа ОБОВ'ЯЗКОВО вказати ПІБ, номер групи, номер уроку і дату.